

Institutul de Istorie a Religiilor, Academia Română
Calea 13 Septembrie nr. 13, Aripa Vest, Et. III
050711 București
www.ihr-acad.ro www.religions360.eu www.rshr.eu

[DIHR Nr. 417/14.05.2026, joi.]

Doamnei Prof. dr. **Adina Dragomirescu**
Direcțor al Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”
Academia Română
inst@lingv.ro
adina_drag@yahoo.com

Stimată Doamnă Adina Dragomirescu,

Vă scrie un admirator al Dvs. și al operei Institutului de Lingvistică. Numai în acest cadru, îndrăznesc să vă invit să credeți, vă sunt adresate observațiile de mai jos, așa constrânse de împrejurare cum sunt ele. Mai mulți colegi din diferite institute de cercetare și din ambientul academic și cultural mai general mi-au semnalat – stupefiați divers – un text al dlui dr. Ștefan Colceriu, cercetător și membru al Consiliului științific al Institutului de Lingvistică, în care propunea lichidarea Institutului de Istorie a Religiilor. Textul său este acesta:

Ștefan Colceriu
21 April at 16:18 · 🌐

În douăzeci de ani Colegiul „Noua Europă”, institutul de studii avansate din București, a girat, a găzduit, a coordonat logistic și a publicat în colaborare cu primele două edituri ca prestigiu din România proiecte fundamentale din domeniul științelor religioase. Proiectul Septuaginta (2002-2012 publicat la Polirom), Proiectul Biblia după textul ebraic (început în 2013 și aflat în derulare, publicat la Humanitas), Proiectul Patericul Copt (2013-2021, ediție critică filologică publicată la Humanitas) reprezintă efortul unor echipe de specialiști formați în majoritate în mediul academic occidental, energii pe care NEC a înțeles să nu le risipească, dimpotrivă, să le pună la un loc și să le acorde întreaga libertate de desfășurare, pentru că avea garanția calității profesionale și etice a membrilor lor. Nici un leu din banul public nu s-a cheltuit în aceste scopuri. Primul proiect s-a realizat dintr-un grant privat, celelalte două au fost opere benevole.

Diferența dintre studiile biblice de dinainte de aceste proiecte în România și cel de după apariția lor este enormă. Practic Septuaginta NEC Polirom și Biblia după textul ebraic NEC Humanitas reprezintă primele traduceri accurate filologic, introduse, adnotate și comentate științific ale celor două versiuni veterotestamentare (în greacă veche, respectiv ebraică clasică). Ele sunt lucrări-reper pentru bibliști laici și religioși deopotrivă, modele de bună practică profesională, upgrade masiv al științelor biblice de la noi. E foarte important de amintit că ele s-au realizat și în urma și datorită unor colaborări foarte strânse, amintite în paginile volumelor, dintre membrii echipelor românești și mediul academic occidental (francez, german, american, italian). Este de asemenea foarte important de spus că cercetătorii implicați nu au avut statutul instituțional de angajat al NEC (la Septuaginta s-a oferit titlul onorific și temporar de colaborator al Colegiului).

O singură întreprindere este, în cultura română, de o amplitudine și de o importanță similară astăzi: traducerea extraordinară a operei lui Platon, datorată domnului Andrei Cornea, cu atât mai mirabilă cu cât este rodul efortului supraomnesc al unui singur traducător și comentator.

Acestea fiind zise, nu se poate să nu te întrebi ce a produs pe bani publici, vreme tot de douăzeci de ani de existență, Institutul atât de mediatizat de Istorie a Religiilor al Academiei Române? Institut care pare să nu poată coagula nici o echipă, nici o direcție, nici un proiect dus la capăt, nici o colaborare reală, în afara unui festivism pantagruelic o dată la douăzeci de ani. În contrapartidă, Institutul de Lingvistică are un randament excepțional (cu proiecte editoriale de anvergură trecute și în derulare la edituri grele ca Oxford University Press, dicționare fundamentale, gramatici normative de toate nivelurile și o excepțională școală, în floarea vârstei, de editare critică de text românesc vechi). Aceleași condiții de salarizare, de muncă și de mediu. Se justifică, după atâția ani de promisiuni deșarte, existența Institutului de Istorie a Religiilor?

Nu numai eu aș fi interesat să știu dacă o astfel de impresie exprimată public reprezintă poziția Institutului pe care îl conduceți și pe care el îl implică direct în comparație cu o aparență de mandatare, precum și în ce fel corespunde această regulamentelor și codurilor de etică adoptate în sistemul național de cercetare și în Academia Română.

Dar dacă atacul său este public, pe lângă întrebările legitime de mai sus, și apărarea tot publică să fie. Pentru că, îngăduiți-mi vă rog să constat, acest atac prezintă interes individual numai și numai pentru că el

corespunde altor atacuri și erori de gândire, inclusiv ale sale (persistă în ele de 20 de ani) sau, recent, ale unor reprezentanți ai partidelor politice extremiste, erori pe care le-aș sintetiza astfel, din simplul scrupul de pedagogie:

1. *Eroarea de reprezentare.*

Cine parcurge textul de mai sus, după antice reguli ale cititului, nu știe cine și de ce se exprimă așa. Are sau nu acordul celor menționați, îi reprezintă pe aceia, se reprezintă public numai pe sine înșelând autoritatea proiectelor menționate? Începe cu laude pentru proiecte editoriale la care toți subscriem, continuă cu ele, ca să încheie printr-un contrast pseudo-calificat și retorica unei anihilări extrem expeditivă și fără drept de apel, precară intelectual și vai atât de răuvoitoare. Scrie în vederea concluziei și asociază elemente pertinente cu concluzia prin nimic justificată, producând un *fake news* de manual. Ar fi putut spune: urmăresc și particip la proiectele de mai sus, nu urmăresc și nu particip la cel din urmă. Ar fi fost o opțiune individuală cu justificarea ei individuală (nu importă ce ar fi dezvăluit ea), nicidecum acest contrast casant și vădit. Dar să punem întrebarea simplă derivată din statutul autorului textului: cum ar fi dacă toți cercetătorii nedebutanți din toate institutele umaniste ale Academiei Române ar începe să croiască opinii publice de desființare a altor colegi din aceleași institute umaniste de cercetare ale Academiei Române? Ar fi sigur peste 500 de colegi îndreptățiți de exemplul dlui Colceriu, și probabil numai de el, ca să se joace de-a evaluarea și lichidarea a ce nu cunosc, în texte scurte și definitive. Riscul scade, totuși, când realizezi că nu pot fi chiar peste 500 de inși atât de rău educați în privința democrației, nici chiar în Academia Română, nici chiar în cercetarea din București sau din cuprinsul țării noastre. Că dacă ar fi, ar rezulta mai multe institute decât sunt cercetători instituționalizați – și ar trebui deci desființate toate.

Să recunoaștem, anomalia de față trimite la patologii mai generale. E o țară în care celebrele deficite de cunoaștere de sine îi aruncă pe mulți în a se vedea des ce nu sunt: mii și mii de intervenții scrise de cel puțin tot atâția prim-miniștri, miniștri ai culturii sau președinți de academie, adică inși imediat dispuși să sară departe peste competențele pe care le-au probat vreodată, oricum numai în peisaj româno-român. Astfel de inși cu care sigur fiecare dintre noi s-a întâlnit măcar de o duzină de ori în viață sunt gata să sermonizeze abrupt în toate direcțiile, cu un automesianism atroce, dacă n-ar fi hilar și infantil. Cu pixul Iluziei în mână, ar tăia, dicta, executa și mântui subitist și nu vesel. Noroc că nu o pot defel face. Dar lasă dâre. Ajunși aici, temerea nici nu mai e – procesul e similar cu conduita tuturor politicianilor populiști extremiști – că este inadecvat *astăzi* să te exprimi așa, ci ce oare *va face cineva mâine*, când ar putea deveni ministru, președinte de academie sau director de institut de cercetare. Ceea ce oricum nici nu știi dacă i se poate dori propriu-zis cuiva, azi, aici. Pentru a explica toate astea deținem un cuvânt românesc perfect: *istericale*. Mă grăbesc să adaug, pentru conformitate, că am sprijinit și voi sprijini oricând orice pledoarie a dlui Colceriu pentru învățarea limbilor numite clasice. Dar îl rog în același timp să nu considere nici aceasta ca pe ceva personal. N-ar fi în chestie. Și tocmai din morfologia *erorii de reprezentare* se disjung următoarele două: *eroarea de asociere* și *eroarea de gândire*.

2. *Eroarea de asociere.*

În chiar stilistica dlui Colceriu sunt rămășițele altora cu care el a colaborat și care au atacat oficial și public în trecut – din chiar prima lună de la fondare... – Institutul de Istorie a Religiiilor. Tocmai pentru că textul menționează proiectul *Septuaginta* de la NEC, se cuvine observată similitudinea cu atacurile vechi ale lui Cristian Bădiliță (cu care NEC nu are în mod evident nici un fel de legătură), care a sfârșit prin a exaspera și jigni pe toată lumea, ca și ale lui Mihail Neamțu, care a sfârșit prin a exaspera, jigni și ataca extremiști, adică neo-fasciști, pe toată lumea. Nu sunt exemple prin care, preluându-le tipologia atacului, dl Colceriu ar convinge pe cineva. Dacă modelele sale adoptate sunt C. Bădiliță sau M. Neamțu, nu cred că e nimic de făcut – nimic altceva decât delimitarea strictă.

Enumerarea contrastivă mai păcătuiește și prin disocierea Institutului de Istorie a Religiiilor tocmai de savanții și proiectele enumerate. E un făcut. Să nu fi aflat sau să nu prețuiască deloc dl Colceriu că Institutul de Istorie a Religiiilor l-a avut ca director fondator pe Profesorul Andrei Pleșu, căruia îi datorăm cu toții imens, și că i-a avut și îi are ca membri aleși ai Consiliului științific pe Doamna Prof. Francisca Băltăceanu și pe Domnul dr. Alin Suciuc? Aveam sentimentul că îi cunoaște și îi prețuiește, când aveam și sentimentulălălalt, că cunoașterea și prețuirea furnizează minime reflexe de colegialitate. Dacă nu mă înșel, la un dens seminar

de cercetare dl Prof. Cornea a fost invitat nu de un alt institut de cercetare al Academiei Române (și sunt câteva care inevitabil recurg la Platon), ci chiar de Institutul de Istorie a Religiiilor. Boierul Rosetti însuși, poate pentru că Meillet avea totuși un anumit orizont (nu-și lichida colegii istorici ai religiilor și orientaliști...), pricepuse repede *cu ce se ocupa* Eliade, i-a și salvat viața. Pricepea foarte bine un ilustru savant cu o seniorială acuitate ca Marius Sala de asemenea: a participat direct la fondarea Institutului de Istorie a Religiiilor. Doi dintre membrii fondatori cercetători au urmat cu asiduitate, la Facultatea de Filosofie și apoi la Clasice, cursurile profesorilor Stella Petecel și Dan Slușanschi, cu care aveau să colaboreze. Și sunt sigur mai mult de doi care au închinat imnuri filologilor, dar numai dacă ele includeau și limbile Asiei, și numai dacă au probat între timp că scriu alături de cei mai buni din lume în domeniul lor, și îi mai și aduc – exclusiv prin resurse care nu angajează Institutul, Academia și bugetul de stat, vă rog să-i transmiteți dlui Colceriu – pentru prima oară, cu sutele, ca să lucrăm împreună, la București. Pentru asta trebuie desființate **cele 8 (opt)** – nu 30, nu 100! – posturi de cercetare în Istoria religiilor din România?

3. *Eroarea de gândire.*

Studiile clasice sunt înglobate, sunt adoptate, sunt asimilate în activitatea cercetării în istoria religiilor în acest Institut. Nu trebuie să fim crezuți pe cuvânt: dar am scris eu însumi asta în toate documentele de fondare instituțională, și așa și e menționat în Hotărârea de Guvern de fondare. Îl vom lăsa pe colegul nostru să descopere când un clasicist de origine română a mai editat două volume din *Études Classiques* – oare asta o mai conta? – ca urmare a unui congres european de Istoria religiilor pe care l-am organizat, în urmă cu 20 de ani. Îi vom lăsa pe toți să descopere că azi, în cadrul Congresului mondial de Istoria religiilor de la București, aceeași colegă, Doamna Prof. Gabriela Cursaru (Universitatea din Montreal) și de asemenea perfect *pro bono*, organizează practic un mare colocviu de studii clasice, cu competențe reunite bilingv din 15 țări: *Vortex in Graeco-Roman Thought*. <https://www.cac-scec.ca/2026/01/easrvortexpanel/> Oare asta o mai conta? Temă oricum desăvârșită pentru a plasa epoca, aș adăuga, inclusiv deosebita boanță a unora care n-au descoperit regulile minime ale colegialității, în afara căreia există numai anarhie. Singura perspectivă onestă în care s-ar fi putut plasa ar fi fost cea care și-ar fi imaginat că acum treizeci de ani în România nu s-ar fi studiat limbile greacă și latină în nici o instituție, și ar fi cântărit apoi, cu obiectivitate, ce s-a putut face în respectivele trei decenii, pornind de la acel zero.

Asociind însă proiectele enumerate în contrast total cu activitatea Institutului de Istorie a Religiiilor, dl Colceriu face eroarea de începător de a susține implicit că el *cunoaște* activitatea Institutului de Istorie a Religiiilor, cu prezumția că altfel, nu-i așa, nici nu s-ar fi exprimat, necum public. Dar cunoaște dl Colceriu activitatea Institutului de Istorie a Religiiilor? Nu. Cunoaște poate dl Colceriu în schimb cu ce se ocupă Istoria religiilor în general? Nu. Cunoaște poate dl Colceriu faptul că, în ansamblul rețelei de cercetare din România, unde istorici ai religiilor și orientaliști nici nu fac parte din corpul membrilor titulari ai Academiei Române, spre deosebire de celelalte academii europene (și asta încă din sec. XVII), Institutul de Istorie a Religiiilor a funcționat ca Institutul Asiatic din România? Nu. Astfel – ne-am amuzat totuși copios – din chiar textul său ar rezulta că se cuvin desființate zecile de institute și catedre de Istoria religiilor și Studii asiatice din lume, și nici unul ca Mircea Eliade n-ar merita să-și mai fi desfășurat, la Chicago, activitatea. Ar fi fost elementar ca dl Colceriu să se instruiască cu prima sută de universități, institute, periodice și colecții din lume unde membrii Institutului de Istorie a Religiiilor au avut activitate de predare, cercetare și publicare, și să spună simplu: iată, pentru prima dată s-a întâmplat asta în cultura academică românească, nici un *scholar* român nu a ajuns vreodată acolo înainte, acum sunt chiar mai mulți. Nu Institutul de Istorie a Religiiilor e disprețuit și executat scurt de dl Colceriu, ci Istoria religiilor și Studiile asiatice. Or, asta țin în orice caz să apar. Nu, Istoria religiilor nu este o știință umanistă adjuncă care tot cu editarea de texte se ocupă. Și chiar și *asa*, în Institutul de Istorie a Religiiilor au existat mai multe proiecte de editare critică după surse inedite descoperite și obținute de membri ai Institutului decât în media institutelor de profil din lume, pentru a nu spune nimic despre multele limbi antice în care cercetătorii angajați în Institut își editează toate textele din toate studiile lor apărute în mai multe limbi și pe mai multe continente. Se întâmplă mai ales că acei istorici ai religiilor și predecesori ai noștri editați astfel să cadă în afara radarului filologic al dlui Colceriu, având toți vina teribilă că și-au localizat clasicitatea în Asia, izvor similar de Antichitate pe cât Grecia: edițiile Constantin Georgian, Mircea Eliade, Arion Roșu, Sergiu Al-George, André Scrima. Iar dacă atât de rarii indianiști merituși de origine română sunt mai apreciați în lume, poate că e timpul ca și clasicistii de origine română – infinit mai mulți – să se întrebe ce ar fi de reținut de aici.

Mai spune dl Colceriu: „Institutul atât de mediatizat”... Cine îl mediatizează și de ce? Iată, mai mulți colegi mai tineri, angajați în Institut din 2022 încoace, au propus și susținut zilnic prezența noastră instituțională în *social media*. Firește că i-am încurajat. De ce? Pentru că asta face parte din chiar exigențele cercetării: să fie comunicată și să corespundă publicului, acel public de cetățeni și semeni care își achită taxele, iar executivul decide că merită să fie susținute Academia Română și institutele de cercetare, ceea ce bugetar e foarte democratic, așadar implică exigențe democratice. Într-un climat de prăbușire a cititului, scrisului și gândirii, se poate reproșa unui institut de cercetare că încearcă să ajungă la publicul care îi corespunde și care îi și răspunde, în țară și în continentul ei, precum și în lume? Dar ca să fie mediatizat ceva e nevoie mai ales să existe un public care să vrea, aștepte sau ceară asta – și să sprijine. Da, vom recunoaște, acest public există. Îi suntem foarte recunoscători, în perpetuitate. Dar ce ar vrea colegul nostru să pună acerb în loc? Un colectiv legat la căruța naționalismului extremist, niște publicații reacționare, o casă de licitații? Nu rezultă, totuși. Dar dacă nu asta ar vrea să pună în loc, nu mai bine și-ar canaliza atenția critică tocmai în aceste direcții care anihilează cercetarea tuturor, și în studii clasice, și în arheologie și istorie, și în teologie, adică în ansamblul științelor umane în care și Istoria religiilor, acum 18 ani, a căpătat drept de cetate?

A mai scris dl Colceriu ceva abscons despre un „festivism pantagruelic o dată la 20 de ani”. Așa poate arăta lipsa completă de discernământ a unui coleg care astfel cataloghează două congrese mondiale ale unei discipline noi din cultura științifică a țării noastre sărace și vulnerabile, aflată mai mereu la marginea cea mai provincială a lumii umane veritabile. Dacă persistă amintiri din Rabelais, poate ar trebui – cum am învățat de la magistrul meu Arion Roșu, filolog clasicist de primă formație într-o țară lipsită de indianiști, prieten o viață cu I. Fischer – început cu altceva. Ceva mai central, mai viu și mai pertinent filologic: *Science sans conscience n'est que ruine de l'âme*. Nu e o noutate. Nu e nici o vechitură. Să rămânem la asta cu toții, aș propune, înainte ca vorba asta scurtă să împlinească jumătate de mileniu.

Cordial,
E. Ciurtin

